

"İSLAM HUKUKUNDA SÜNNET" ADLI TERCÜME ÜZERİNE

Bünyamin ERUL

I-Kitabın Orijinali

Kitabın orjinal adı, "*es-Sunnetu ve Mekânetuhâ fi't-Teşrî'l-İslâmî*"dir. Eser, Dr.Mustafa Sîbâî'nin uzun yıllarını vererek hazırladığı, Fıkıh, Usûl ve İslâm Yasama Tarihi alanlarında, Ezher Üniversitesi, Şeriat Fakültesinde 1949 yılında Doktor ünvanını aldığı tez çalışmasıdır.

Sibâî bu eserinde, İslam Hukukunda sünnetin yeri, hadis tarihi, geçmişte ve günümüzde sünnete karşı yapılan inkar, itiraz ve şüpheler üzerinde durmuş, özellikle müsteşriklere, onlar gibi düşünenlere oldukça tatmin edici cevaplar vermiştir. Sahasında fevkalade ilgi ve kabul görmüş, son dönemde yapılan en mühim sünnet çalışmaları arasında layık olduğu yeri almıştır.

II-Tercümesi

Kitabı, konusunu ve pratik kolaylığını gözönünde bulundurarak, "*İSLAM HUKUKUNDA SÜNNET*" adı ile Edip Gönenç terceme etmiştir. 1965, Beyrut baskısından yapılan tercüme, Evs Yayıncılık tarafından 1981'de İstanbul'da basılmıştır.

Tercümede, mütercim tarafından kısa bir takdim yazılmış, müellifin hayatı hakkında özet bilgi verilmiştir.

Bu tenkidde kullandığımız 1961-Kahire, 1. baskısında yer alan "İhdâ" ile, "Mukaddimetü'l-Kitâb" tercüme edilmemiş, "Mukaddimetü'l-Tab'ı"dan başlanmıştır.

Müellifin, kitabın sonunda vermiş olduğu önemli müracaat kitaplarının listesi, tercümede verilmediği gibi, bunun akabinde önemine binaen "el-Melâhık" başlığıyla koymuş olduğu dört küçük parçadan oluşan lâhikalar da çevirilmemiştir.

III-Tercümenin Tenkidi

Kitabın kıymetine yaraşır yeni bir tercümenin yapılmasına vesile olur düşüncesiyle hazırladığımız bu tenkit çalışmamızda, gözümüze çarpan hataları şu şekilde gruplandırabiliriz:

1.Arapçayı iyi bilmemekten kaynaklanan hatalar,

2.Tabirlerin seçiminde ki isabetsizlikler sebebiyle düşünülen, Türkçe ifade hataları,

3.Mütercimin ihmal ve dikkatsizliğinden kaynaklanan hatalar.

A.Aşağıdaki misaller, bünyesinde üç grup hatayı birlikte içermektedir:

a) (Metin s.12)

في هذا الجو النفسى الذى ذكرناه، اخرج الأستاذ «ابورية» — على ما يبدو — كتابه «اضواء على السنة المحمدية» وقد تصفحت كتابه عند العزم على طبع هذا الكتاب، فرأيت مصادره الأصلية فى كل ماخرج به على رأى جمهور المحققين من علماء السلف والخلف لاتعدى المصادر التالية:

(Tercümesi: s.15): "Belirttiğimiz bu özel durumlara bağlı olarak Ebu Reyve, -görüldüğü kadarıyla- "*Advâ ala Sünnet El-Muhammediyye*"yi yazmış, elinizdeki bu kitabın yayınlanmasına da yolaçmış bulunmaktadır.

Kitabında çoğu araştırmacıların görüşleridir diye, klasik ve çağdaş İslam bilginlerinin diye ileri sürdüğü kaynakların gerçekte şu sıralayacağımız kaynakları aşmadığını görmüş bulunmaktayım."

Metnin bize göre doğru tercümesi şöyledir:
"Öyle görünüyor ki Belirttiğimiz bu psikolojik atmosfer içerisinde üstâz Ebû Reyve "*Advâ alâs-Sünneti'l-Muhammediyye*" kitabını yayınladı.Ben bu

kitabı basmaya azmettiğimde, onun kitabını sayfa sayfa gözden geçirdim. Neticede onun, selef va halef bilginlerinden araştırmacıların çoğunun görüşlerine karşı ileri sürdüğü her görüşün asli kaynaklarını görmüş bulunmaktayım. Ki bunlar, aşağıdaki kaynakları geçmez."

b) (Metin s.21)

اما المستشرقون، فقد كتبت عنهم كلمة موجزة في كتابي هذا قبل أن ازور أكثر جامعات أوروبا عام ١٩٥٦ واحتلظ بهم واتحدث اليهم وأناقتهم.

(Tercümesi: s.22): "Ebu Reyve'nin düşüncelerine dayanak yaptığı müsteşriklerle ilgili olarak bu kitabımda, 1956 yılında Avrupa Üniversitelerine yaptığım ziyaret ve kendileriyle tanışıp tartışmadan önce, özet olarak yer vermişim kendilerine.

Bu ziyaret sonrasında, kendileriyle ilgili yazdıklarımı, genelde İslamın tümüne, özelde uygarlık ve teşri alanları açısından teşkil ettiği sakıncaya inancım daha da artmış oldu."

Metnin bizece doğru tercümesi şöyledir: "Müsteşriklerle gelince; 1956 yılında Avrupa Üniversitelerinden birçoğunu ziyaretim ve onlarla biraraya gelip, konuşup-tartışmamdan önce bu kitabımda, onlardan kısa ve öz olarak bahsetmişim.

Bu ziyaretim sonrasında, hem onlar hakkında yazdıklarımın inancım, hem de gerek yasama ve gerekse uygarlık açısından İslâmî kültürümüzün tümüne karşı oluşturdukları tehlike konusunda kanaatim daha da artmış oldu."

c) (Metin s.85)

والحاصل انا لا نجد في نص من النصوص أن ابا بكر طلب ممن حدثه بحديث عن النبي راويا آخر الأنص الجدة، وهذا يحتمل أن يكون من أبي بكر زيادة في الاحتياط والتثبت فقط، خصوصا وأن توريث الجدة اثبات حكم لم يرد في القران فكان تشریعا لا بد فيه من الاحتياط والتوق، لا أن ذلك خطة دائمة له وطريقة درج عليها ان لا يقبل حديثا الا اذا رواه اثنان

(Tercümesi: s.179): "Sonuç olarak, Ebu Bekr'in (R.A.) kendisinde Resulullahdan hadis rivayetinde bulunanlardan ikinci bir râvi isteği.

bulduğunu, yukarda sözü geçen- nine hadisi-örneğinden başka kaynaklarda herhangi bir şeye rastlanmış değildir. Bu hadiste öngörülenler ise, büyük oranda tedbirli olmak ve hadisi kesinlik kazandırmak isteğinden kaynaklanıyor. özellikle ninenin tevarüs edebilmesi (miras alabilmesi) meselesi Kur'anda bulunmayan yasamayla ilgili ciddi bir sorun olması bakımından, elbette tedbirli olmayı ve isbat etme hakkında bulunmayı gerektiriyor.

Mirasla ilgili çoğu konular, belirgin bir prensip ve sıkca rastlanır konular olması bakımından, bu sorunla ilgili rivayetlerin ancak iki kişi tarafından yapılması şartının ileri sürülmesi kaçınılmaz olmaktadır."

Metnin bizece doğru tercümesi şöyledir: "Sonuç olarak, Ebu Bekr (R.A.)'in Rasulallahdan hadis rivayet eden birisinden, ikinci bir râvi istediğini "nine hadisinden başka hiçbir nassda göremiyoruz. Bu da muhtemelen, sadece Ebu Bekr'in hadis kabulünde fazla ihtiyatlı olmasından ve hadisleri hemen kabullenmeyip, araştırıp-soruşturmasından kaynaklanıyor. Özellikle ninenin mirası meselesi, Kur'anda olmayan bir hükmün yasal olarak ortaya konulması hasebiyle, ihtiyatlı olmayı, sakınmayı gerektirir.

Yoksa bu, hadisin ancak iki kişi rivayet ettiğinde kabul edebileceği yolunda iltizâm ettiği bir çizgi/prensip, takib ettiği bir yol değildir."

Yukarıdaki iki paragraftan da anlaşılacağı gibi, Sibaî burada, yalnızca bir ravînin (haber-i vâhid) rivayetinin kabul edilemeyeceğini, bunun dinde huccet olamayacağını ileri süren ve buna delil olarak da Hz.Ebu Bekr (R.A.) in "Ninenin mirası" hadisi için ikinci bir râvi istediğini söyleyenlere cevap vermekte, O'nun ihtiyaten böyle yaptığını, yoksa karşı tarafın iddia ettiği ve bizim Mütercimim de Tamamen Tersine Tercüme Ettiği Gibi, Şart Olarak İleri Sürmediğini anlatmaya çalışıyor. Sayın mütercimim metnin tam zıddına yaptığı bur tercüme, pek de zor olmayan son cümleyi anlayamadığı için mi, yoksa Sibaî'nin bu görüşüne katılmadığı için mi böyle yaptığını (!) siz okuyucularımıza bırakıyoruz.

d) (Metin s.75)

وهذا مما يؤيد الرأي القائل بأن آخر الامرین كان هو

الاذن، لا كما ذهب إليه المرحوم السيد رشيد رضا من أن
الاذن وقع أو لا ثم نسخ بالنهي.

(Tercümesi: s.69): "Hiç kuşkusuz bu olay da yazılmasında bir sakınca görülme- yen hadisleri doğrular yapıdadır. Dolayısıyla bu noktada merhum Reşit Rıza'nın "yazılsın" emrini ihtiva eden hadisle yürürlükten (nesh) kaldırıldığı düşüncesine itibar etmek mümkün değildir."

Metnin bizce doğru tercümesi şöyledir: "Bu da (hadislerin yazılıp-yazılmaması hakkında nehy ve izin şeklindeki) iki emirden, sonuncusunun izin olduğunu söyleyenlerin görüşünü teyit eden (haber)- lerdendir. Yoksa (mesele) Merhum Seyyit Reşit Rıza'nın "önce izin verilir, sonra bu, nehiyle nesholunmuştur" dediği gibi değildir."

e) (Metin s.181)

واسند هذا القول في التحرير وشرحه الى الرافضة وابن داود.

(Tercümesi: s.177): "Bu iddia yazıyla belirtilerek inkar edenlerin Rafiziler ve İbn-i Davud oldukları da yoruma tabi tutulmuştur."

Metnin doğru tercümesi şöyledir: "Bu görüş, Tahrîr ve Şerhinde, Rafizilerle Ebû Davud'a isnad edilmiştir."

Bir sayfa önce, dipnotta kaynak olarak gösterilmesine rağmen, Kemalüddin İbn Hümam'ın önemli bir eseri olan Tahrîr ve Şerhi'ni bile tercüme eden sayın mütercimim bu kadar fahiş bir hataya düşmesinin sebebini yine okuyucuya bırakıyoruz. Biz şu kadarını söyleyelim: İslam Alemince tanınmış bir Türk alimimizin eserini bilemeyecek, hele-hele basit bir cümle içerisinde geçen iki kelimenin kitap ismi olduğunu farkedemeyecek kadar ilmî bir kapasite ile-Usûlüddin bilmeksizin, çok iyi arapça bilen birisinin dahi sağlamca tercüme edemeyeceği-böylesi ilmî bir kitabı tercüme kalkışması oldukça ibret vericidir.

f) (Metin s.66)

بينما رسول الله صلى الله عليه وسلم يصلي بأصحابه
إذ خلع نعليه فوضعهما عن يساره فلما رأى القوم ذلك ألقوا
نعالهم قضي صلته قال:

(Tercümesi: s.62): "Resulullah sahabeleriyle namaz kılacağı bir sırada, ayakkabılarını

çıkararak, sol tarafına koydu. Topluluk bunu görünce onlar da ayakkabılarını çıkardılar. Namaz bitiminde Resulullah:"

Metnin bizce doğru tercümesi şöyledir: "Bir defasında Râsulullah (s.a.v.) ashabına namaz kıldırırken, ansızın nalınlarını çıkarıp sol tarafına koydu. Bunu gören cemaat de nalınlarını çıkarıp koydular. Nihayet o, namazını bitirince buyurdu ki:

Mütercime, sahâbe isminin çoğul olduğunu, dolayısıyla ya "sahâbe" ya da "sahâbiler" denilmesi gerektiğini, "sallâ bi-" fiilinin, namaz kıldırma anlamına geldiğini, gerek "beynemâ" ve "iz" edatlarından, gerekse "namazını bitirince" ifadesinden, hadisenin namazdan önce değil, namaz esnasında cereyan ettiğini hatırlatırız.

g) (Metin s.175)

فمعناه صحيح، صح سنده اولاً.

(Tercümesi: s.172): "...bunun anlamıysa uyum sağlamışsa, hadis sahihtir. Öncelikle senedi sahih olmuş olur."

Metnin doğru tercümesi şöyledir: "(Bu hadisin) senedi, sahih olsun veya olmasın, netice itibarıyla manası sahihtir."

Mütercimimiz, "ev lâ" ifadesini, 'evvelen' diye okumuş olmalı....

B.Şu misaller de, tabirlerin seçimindeki isabetsizlikler sebebiyle düşülen türkçe ifade hatalarını ihtiva etmektedir:

a) (Metin s.60)

عليكم بستی وسنة الخلفاء الراشدين من بعدى

(Tercümesi: s.56): "Benden sonra, benim ve raşit halifelerimin sünnetinden sorumlusunuz." "sorumlusunuz" yerine, "sarılınz" demek daha doğrudur.

b) (Metin s.61)

وجوب طاعة الرسول في حياته

(Tercümesi: s.57): "Rasulullah'a hayatındayken uymanın kaçınılmazlığı."

Bunun bir başlık olması hasebiyle, "kaçınılmazlığı" şeklinde lafı dolandırmaktansa, aynen "vücubiyeti" veya "gerekliliği" denilmesi daha doğru ve anlaşılır olurdu. Nitekim 63. sayfadaki başlık böyledir. Ayrıca "hayatındayken" ifadesinin türkçeye ilgisi yoktur. Doğrusu sağlığına olacaktır.

c) (Metin s.86)

رحلة الصحابة طلبا للحديث الى الأمصار

(Tercümesi: s.80): "Sahabelerin hadis dolayısıyla çeşitli şehirlere gidişleri." Sahabenin benim hadis talebi için çeşitli şehirlere gitmesi", bir başlık için daha kısa ve anlaşılır olsa gerek.

d) (Metin s.65)

....يفسرهم احكم القران ويبين لهم مشكلاته.

(Tercümesi s.61): "Kur'anın ahkâmını, karakteristik (müskil) yönlerini..."

"Müşkilât"ın, karakteristik' anlamına geldiğini ilk defa duyuyoruz.

Halbuki türkçeye geçtiği için "müşkillerini" diye tercüme etmek, daha sıhhatli olurdu.

e) Yine aynı yerdeki "menâsike'l-hacci" ifadesini, "haccin şartlarını" "(menasik)..." şeklinde çevirmektense, "hacc menasikini (ibadetlerini)" şeklinde tercüme etmek daha doğrudur.

C-Şu misaller de mütercimim ihmal ve dikkatsizliğinden kaynaklanmış olsa gerek:

a) Dipnotlar aynen düşülmemiş, birçok hatalar yapılmıştır. Meselâ: s.180,181 deki dipnotlara bakılacak olursa; numaraların yanlış yerlere konulduğu, bazısının atlandığı, kimisinin yanlış yazıldığı, rakamlarının farklı verildiği görülecektir.

b) İçindekiler kısmında "Ebu Hureyre Çevresinde" ana başlığından sonra, "Ebu Reyve" ana başlığının atılması, ara başlıkların aslında Ebu Hureyre ile ilgili olmasına rağmen, Ebu Reyve ile ilgiliymiş gibi anlaşılmasına yol açıyor. Fihristin o bölümü aynen şöyledir.

EBU REYYE

Adındaki anlaşılmazlık.....	319
Aslı ve geçmişi.....	321
Ümmiliği.....	322
Fakirliği.....	322
Müslümanlığı ve Rasulüllahla sohbeti.....	324

Bu fihristten Ebu Reyve'nin bir sahâbî olduğu anlaşılabilir. Ama, "Ebu Reyve'nin Ebu Hureyre hakkındaki görüşleri" gibi bir ana başlık böyle bir yanlış anlamayı rahatlıkla önleyebilirdi.

IV.Sonuç

Okuyucuyu sıkmamak için kitabın baş tarafından mukayese ederek verdiğimiz birkaç misalden de anlaşılacağı gibi, 447 sayfadan oluşan tercüme, baştan sona bu üç grup hatalarla doludur. Bu sebeple eserin yeniden, yetkili biri tarafından tercüme edilmesi gerekir. Gerek Edip Gönenç ve Evs Yayıncılığa ve gerekse aynı durumda olanlara, "emanetin ehline verilmesi" (IV/58) şeklindeki ilâhî emir ile sorumluluğu hatırlatıyoruz.

Eski sayıları, Tek-Dav İslâmi Araştırmalar 31 66 60 - Ankara nolu posta çeki hesap numarasına istediğiniz sayının tutarını ödeyerek sahip olabilirsiniz.

1. Sayı: 3000.-TL	5. Sayı: Kalmadı.
2. Sayı: 3000.-TL	6. Sayı: 4000.-TL
3. Sayı: 3000.-TL	7. Sayı: 4000.-TL
4. Sayı: Kalmadı.	8. Sayı: Kalmadı.

1. Cilt cilt kapağı: 5000.-TL